

You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice

Title: Działalność konferencyjna Instytutu Filologii Germańskiej Uniwersytetu Śląskiego na przestrzeni 40 lat

Author: Nina Nowara-Matusik

Citation style: Nowara-Matusik Nina. (2014). Działalność konferencyjna Instytutu Filologii Germańskiej Uniwersytetu Śląskiego na przestrzeni 40 lat. W: R. Dampc-Jarosz, M. Skopa (red.), "Czterdziestolecie powstania śląskiej germanistyki" (S. 43-58). Katowice: "Śląsk"

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIWERSYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Nina Nowara-Matusik

DZIAŁALNOŚĆ
KONFERENCYJNA
INSTYTUTU
FILOLOGII GERMAŃSKIEJ
UNIwersytetu ŚLĄSKIEGO
NA PRZESTRZENI 40 LAT

Wskazywano, że w tym czasie w naszym kraju
 nie było jeszcze żadnej szkoły, która by
 uczyła w sposób nowoczesny i zgodny z
 potrzebami państwa. Dlatego też
 należało stworzyć taką szkołę, która
 nie tylko uczyłaby, ale i kształciła
 młodzież w duchu patriotycznym i
 poświęceniu.

PROLOG

W tym celu należało przede wszystkim
 stworzyć warunki, które umożliwiłyby
 młodzieży zdobywanie wiedzy i
 umiejętności, które byłyby potrzebne
 państwu. Dlatego też należało
 stworzyć szkołę, która nie tylko
 uczyłaby, ale i kształciła młodzież
 w duchu patriotycznym i poświęceniu.
 Taka szkoła miała być szkołą, która
 uczyła by w sposób nowoczesny i
 zgodny z potrzebami państwa.

ROK 2014 jest dla śląskiej germanistyki rokiem szczególnym: obchodzi ona bowiem 40-lecie swojego istnienia. Jest to wydarzenie ważne nie tylko z punktu widzenia rozwoju nauki, ale także ze względu na rolę, jaką Instytut Filologii Germańskiej pełni w regionie, angażując się w szeroko zakrojoną działalność o charakterze kulturotwórczym i edukacyjnym.

Instytut Filologii Germańskiej jest jednak w pierwszej linii jednostką naukowo-dydaktyczną i ta właśnie działalność wyznaczała od początku istnienia główne kierunki jego rozwoju. Mimo stosunkowo młodego – jak na jednostkę uniwersytecką – wieku, Instytut pochwalić się może bogatym dorobkiem naukowym i dydaktycznym. Składają się na niego nie tylko wymierne osiągnięcia jego pracowników – w postaci publikacji, stopni awansów naukowych czy liczby absolwentów – lecz także aktywność popularyzująca wiedzę, której najistotniejszym obszarem są międzynarodowe konferencje i sympozja.

Pierwsza w historii śląskiej germanistyki konferencja odbyła się w dniach 27–29 listopada 1980 roku, a jej organizatorami byli jej ówczesny dyrektor – wtedy jeszcze Zakładu Filologii Germańskiej – docent Karol Koczy oraz mgr Krystyna Skrzypczak. Konferencja *Zeitgenössische österreichische Literatur* zgromadziła w Katowicach badaczy z ośrodków akademickich Polski i Austrii, którzy w swoich wystąpieniach skoncentrowali się na twórczości współczesnych austriackich autorów, takich jak Ingeborg Bachmann, Thomas Bernhard, Peter Handke, Marie-Therese Kerschbaumer, Josef Winkler oraz Ernst Jandl. Pozostałe referaty

poświęcone były twórcom minionych epok: Theodorowi Csokorowi, Robertowi Musilowi, Ernstowi Blochowi oraz Georgowi Traklowi. Było to w ocenie jednego z uczestników konferencji „bardzo udane spotkanie naukowe, pozwalające z jednej strony na wymianę doświadczeń, z drugiej zaś na zaprezentowanie dorobku poszczególnych badaczy”¹, wyróżniające się „[mnogością] referatów, koncepcji metodologicznych oraz cennych i nierzadko inspirujących dyskusji”².

Już w rok później, w dniach 26–28 października, Zakład Filologii Germańskiej, tym razem z inicjatywy dr Grażyny B. Szewczyk³, zorganizował kolejne sympozjum: *Silesiana w niemieckojęzycznej literaturze po 1945 roku*. W ogólnopolskim spotkaniu uczestniczyli m.in. Wilhelm Szewczyk, Karol Koczy, Bożena Chołuj, Ilza Kowol oraz Katarzyna Lasatowicz, którzy w swoich wystąpieniach omówili wybrane aspekty twórczości Wernera Heiduczka, Armina Müllera, Janoscha (Horsta Eckerta), Heinza Piontka oraz Horsta Bienka. „W pierwotnym założeniu organizatorów sympozjum miało ono mieć charakter informujący. Okazało się, że silesiana w literaturze niemieckojęzycznej mogą stać się tematem inspirującym”⁴.

Dnia 1 września 1987 stanowisko dyrektora Zakładu Filologii Germańskiej objął prof. dr hab. Zygmunt Mielczarek⁵. Kierował on Zakładem – który w semestrze letnim 1989 roku przekształcił się w Instytut – do 30 września 1996 roku. Pod jego auspicjami zorganizowano w Katowicach dwie międzynarodowe konferencje: *Zum Schaffen Christa Wolfs* (29–31 maja 1989) oraz *Wandlungen in der deutschsprachigen Schweizer Literatur* (21–23 września 1994), współorganizowaną przez mgra Roberta Rducha.

1 Krzysztof A. Kuczyński, *Międzynarodowa konferencja nt. Zeitgenössische österreichische Literatur. Katowice 27–29 listopada 1980 r.*, „Gdańskie Zeszyty Humanistyczne” 23 (1980), 27, s. 151–152.

2 Ibidem.

3 Posługuję się stopniami i tytułami naukowymi aktualnymi w danym okresie.

4 Grażyna Sokół, *O silesianach w literaturze niemieckiej*, „Poglądy” 1981, nr 23 (459), s. 15.

5 Dziękuję prof. zw. dr. hab. Zygmuntowi Mielczarkowi za cenne wskazówki i informacje na temat zorganizowanych konferencji.

Trzydniowe sympozjum, upamiętniające 60. urodziny Christy Wolf, zgromadziło 15 badaczy z Niemiec, Wielkiej Brytanii oraz Polski⁶. Przedmiotem naukowych dociekań był zarówno wymiar estetyczny, jak i filozoficzny oraz światopoglądowy twórczości słynnej pisarki. I tak Dieter Heinemann (Halle) podkreślał humanistyczną wartość pisarstwa Christy Wolf, podczas gdy prof. dr hab. Zygmunt Mielczarek prześledził filozoficzne uwarunkowania jej pisarstwa (*Christa Wolfs Einüben ins 'sympathische' Sehen*). Ponadto uwaga referentów skupiła się na literackiej konstrukcji mitu Kasandry (Walther Hohmann, Erfurt; Bärbel Wolfgram, Łódź), powieści *Störfall* (Rüdiger Bernhardt, Halle; Karin McPherson, Edinburg; Gizela Kurpanik-Malinowska, Katowice), kwestii autocenzury (Jan Bekasiński, Toruń) oraz problemie kobiecego pisarstwa (Karin Richter, Halle; Joanna Ławnikowska-Koper, Katowice). Pozostali prelegenci podjęli w swoich wystąpieniach szeroko rozumiane problemy recepcji (Gabriele Rommel, Warszawa; Zbigniew Słupiński, Rzeszów). Eksplikacji doczekały się również wątki autobiograficzne (Karol Koczy oraz Harald Kabsa, Szczecin; Halina Ludorowska, Lublin).

Z kolei podczas konferencji poświęconej niemieckojęzycznej literaturze szwajcarskiej wystąpiło 13 referentów z Polski, Niemiec i Szwajcarii oraz gość specjalny – pisarz Urs Widmer. Jego pisarstwu poświęcone były referaty prof. dr hab. Zygmunta Mielczarka oraz prof. dr hab. Joanny Jabłkowskiej (Łódź). Przedmiotem rozważań pozostałych referentów była twórczość Martina Deana, Gerharda Meiersa (prof. dr Rosemarie Zeller, prof. dr hab. Marian Holona), Reto Hänni, Hermanna Burgera oraz Adolfa Muschga. W centrum zainteresowania badaczy znalazły się także motywy życia i śmierci w literaturze szwajcarskiej z lat 80. (prof. dr Jatte Enklaar), izolacji jako ucieczki i terapii (dr Dietmar Jacobson), polsko-szwajcarskie relacje literackie (prof. dr Grażyna B. Szewczyk) oraz trudności procesu translacji (na przykładzie twórczości Isolde Schaad – dr Jan Goślicki). Mimo szerokiej rozpiętości

6 Por. Joanna Ławnikowska-Koper, *Wissenschaftliche Konferenz zum Schaffen Christa Wolfs*, w: Skamandros-Dialog II. Begleitheft zum Germanistischen Jahrbuch der DDR und der Republik Polen, 1989, s. 136–141. Autorce sprawozdania z konferencji dziękuję za jego udostępnienie.

tematycznej konferencja pozwoliła na uchwycenie i omówienie najważniejszych tendencji literatury szwajcarskiej lat 80.⁷

W nowe milenium wprowadziła śląską germanistykę prof. dr hab. Grażyna B. Szewczyk, przejmując w roku 1996 funkcję dyrektora Instytutu, którą pełniła nieprzerwanie do roku 2012⁸. Profesor Grażyna B. Szewczyk była jako dyrektor Instytutu inicjatorką i koordynatorką łącznie 13 konferencji⁹, z których pierwsza nt. *August Scholtis w kręgu śląskich pisarzy w Berlinie / August Scholtis und der Kreis der schlesischen Dichter in Berlin*, zorganizowana w 100-lecie urodzin pisarza, odbyła się w dniach 24–27 września 2001 roku w Łubowicach k. Raciborza. Na sesji spotkali się referenci z Polski, Niemiec oraz Czech. Znaleźli się wśród nich

wybitni znawcy niemieckiego piśmiennictwa na Śląsku, np. prof. L. Pikulik i dr J. Hoffmann, a także młodzi, debiutujący na tym polu, badacze. Zarówno wygłoszone teksty, jak i głosy w dyskusji wraz z zapisanym na taśmie scenariuszem wywiadu przeprowadzonym przez Jana Cyrusa z przyjacielem Scholtisa i znanym historykiem literatury Arno Lubosem, złożyły się na interesujący i różniący się od dotychczasowych szkiców obraz pisarza¹⁰.

Wygłoszone podczas sesji referaty ukazały się w dwóch tomach: *Nowoczesność i regionalizm w twórczości Augusta Scholtisa*

7 Ewa A. Tobiasz, *Konferenz über die deutschsprachige Schweizer Gegenwartsliteratur*, „Kwartalnik Neofilologiczny” R. 45 (1995), z. 4, Warszawa 1996, s. 466–469.

8 Od 2012 roku funkcję tę pełni dr hab. Renata Dampc-Jarosz.

9 Ze względu na ograniczoną objętość niniejszego sprawozdania nie wymieniam tutaj konferencji i sympozjów, nad którymi prof. Grażyna B. Szewczyk sprawowała opiekę merytoryczną, a które zorganizowane zostały we współpracy z instytucjami zaprzyjaźnionymi z IFG. Były to przykładowo jednodniowa sesja *Horst Bienek. Ślązak i Europejczyk*, zorganizowana przez Górnośląskie Towarzystwo Literackie w Katowicach (20 maja 2010) czy polsko-niemieckie sympozjum *Eberhard Hilscher. Autor – Werk – Rezeption / Eberhard Hilscher. Postać – dzieło – recepcja*, zorganizowane 22 września 2012 roku z inicjatywy Muzeum Regionalnego w Świebodzinie.

10 *Nowoczesność i regionalizm w twórczości Augusta Scholtisa*, red. Grażyna B. Szewczyk, Katowice 2004.

oraz *August Scholtis 1901–1969. Modernität und Regionalität im Werk von August Scholtis*¹¹.

Pisarzowi wysoko ceniącemu twórczość Scholtisa – Horstowi Bienkowi – poświęcone było kolejne sympozjum nt. *Obraz Górnego Śląska i fenomen granicy w twórczości Horsta Bienka / Oberschlesien und das Phänomen der Grenze im Werk Horst Bieneks* (29–30 maja 2003, Gliwice). Podkreślić należy, że konferencja, której celem było „zwrócenie uwagi na wielonarodową i wielokulturową spuściznę Gliwic i Górnego Śląska, a także uświadomienie uczestnikom istnienia niemieckiego dziedzictwa kulturowego miasta i regionu”¹², miała charakter pionierski – była bowiem pierwszą po roku 1989 tego typu inicjatywą uhonorowania pisarza na Górnym Śląsku. Pokłosiem konferencji były także tym razem dwa tomy, które ukazały się w języku polskim i niemieckim¹³.

Pamięci innego śląskiego pisarza – laureata literackiej Nagrody Nobla – Gerharta Hauptmanna, dedykowana była następna sesja, która odbyła się już rok później w Katowicach (*Życie i twórczość Gerharta Hauptmanna / Gerhart Hauptmanns Leben und Werk*; 24–25 listopada 2004). Obok badaczy z Uniwersytetu Śląskiego (prof. dr hab. Grażyna B. Szewczyk, *Recepcja twórczości Gerharta Hauptmanna na Górnym Śląsku*; dr Renata Dampc-Jarosz, *Religijność w prozie Gerharta Hauptmanna*; dr Grażyna Krupińska, *Postaci kobiece w dramatach Gerharta Hauptmanna*) zaprezentowali się na niej badacze z Jagińtkowa (dr Hans-Joachim Hahn, *Dzieciństwo i młodość G. Hauptmanna*), Łodzi (prof. Krzysztof A. Kuczyński, *Gerhart Hauptmann w badaniach Wilhelma Szewczyka*), Wrocławia (prof. dr hab. Mirosława Czarnicka, *Miejsce G. Hauptmanna w literaturze śląskiej i niemieckiej*) oraz Opola

11 Ibidem; Grażyna B. Szewczyk, Bernd Witte, *August Scholtis 1901–1969. Modernität und Regionalität im Werk von August Scholtis*, Frankfurt a. M. 2004.

12 Grażyna B. Szewczyk, Thaddaeus Schaepppe, *Wstęp*, w: *Obraz Górnego Śląska i fenomen granicy w twórczości Horsta Bienka*, red. Grażyna B. Szewczyk, Marcin Wiatr, Gliwice 2003, s. 5–7, tutaj s. 5.

13 *Obraz Górnego Śląska i fenomen granicy w twórczości Horsta Bienka*, red. Grażyna B. Szewczyk, Marcin Wiatr, Gliwice 2003; *Oberschlesien und das Phänomen der Grenze im Werk Horst Bieneks*, red. Grażyna B. Szewczyk, Marcin Wiatr, Gliwice 2003.

(prof. Andrea Rudolph, *Gerhart Hauptmann pomiędzy tradycją a naturalistyczną rewolucją*). W czasie konferencji zaprezentowano film „Gerhart Hauptmann 1945–46”, połączony z dyskusją z jego reżyserem R. Stadnym. Zwieńczeniem konferencji była dyskusja panelowa nt. *Śląska literatura – pomost między kulturami i tożsamościami na Górnym Śląsku? Problemularyzacji i akceptacji niemieckiego dziedzictwa kulturowego na Górnym Śląsku*. Część referatów opublikowana została w tomie pod red. G. B. Szewczyk: *Gerhart Hauptmann. W sześćdziesiątą rocznicę śmierci* (Katowice 2006).

W kolejnym roku odbyły się w Katowicach aż dwie sesje: *Współczesna percepcja Fryderyka Schillera / Friedrich Schiller aus heutiger Sicht* (12–13 maja 2005) oraz *Miasto Kattowitz/Katowice jako niemiecko-polska przestrzeń kulturowa w latach 1865–1939 / Kattowitz/Katowice als deutsch-polnischer Kulturraum in den Jahren 1865–1939* (28 września – 1 października 2005). Współorganizatorami pierwszej z nich były dr Renata Dampc-Jarosz oraz dr Grażyna Krupińska, w organizacji drugiej uczestniczyli dr Zbigniew Feliszewski i dr Michał Skop.

Celem sesji zorganizowanej z okazji dwusetnej rocznicy śmierci Friedricha Schillera było

wskazanie na nowe możliwości interpretacji wybitnego klasyka niemieckiego, próba dokonania oceny dotychczasowego stanu badań nad twórczością Schillera oraz odnalezienie aspektów ponadczasowych jego utworów, aktualnych również dla współczesnego czytelnika¹⁴.

Zagadnienia te poruszyli w swoich wystąpieniach, obok pracowników i doktorantów Instytutu Filologii Germańskiej, goście z Niemiec (wybitny znawca twórczości Schillera, prof. Lothar Pikulik, a ponadto: Johannes Endres, Michael Collet, Bernd Hamacher, Diana Schilling, Hans Feger), Szwecji (Janina Gesche), Wrocławia (Anna Stroka) oraz Opola (Gabriela Jelitto-Piechulik). Do konferencji włączyli się aktywnie także studenci Instytutu Filologii Germańskiej, którzy zaprezentowali autorską

14 <http://ifg.us.edu.pl/dzialalnosc-naukowa/konferencje/> [18.04.2014].

interpretację ballad F. Schillera. Referaty wygłoszone podczas sesji ukazały się w tomie pod redakcją Grażyny B. Szewczyk oraz Renaty Dampc-Jarosz: *Friedrich Schiller – w dwusetną rocznicę śmierci* (Wrocław 2006).

Z kolei zamierzeniem konferencji poświęconej Katowicom było

uczczenie 140. rocznicy nadania Katowicom praw miejskich, określenie miejsca tego miasta w życiu kulturalnym Górnego Śląska jako regionu pogranicza w latach 1865–1939 oraz wskazanie aspektów historyczno-kulturowych wynikających z takiego położenia¹⁵.

Cel ten został osiągnięty dzięki interdyscyplinarności wystąpień, które oscylowały wokół tematyki historycznej, historyczno-filmowej, historyczno-kulturowej, literaturoznawczej, językoznawczej oraz teologicznej. W ożywionych dyskusjach udział wzięli także potomkowie znanych katowiczian oraz świadkowie historii. Ostatniego dnia konferencji odbyło się spotkanie autorskie, na którym zaprezentowali się niemiecki pisarz i publicysta dr Wolfgang Bittner oraz prof. dr hab. Peter Horst Neumann (Bayerische Kunstakademie). Także tym razem w programie konferencji znalazło się wystąpienie studentów IFG, którzy przygotowali prezentację multimedialną zestawiającą fotografie Katowic sprzed lat z ich obecnym widokiem. Pokłosiem konferencji jest tom pod redakcją G. B. Szewczyk: *Katowice. Polsko-niemiecka przestrzeń kulturowa w latach 1865–1939* (Katowice 2006).

Urodzonemu w Katowicach wybitnemu tłumaczowi literatury polskiej na niemiecki, który w roku 2006 obchodziłby swoje 80. urodziny – Henrykowi Beresce – poświęcona była z kolei jednodzienna sesja *Henryk Bereska: tłumacz i popularyzator literatury polskiej w Niemczech* (12 maja 2006, Katowice), zorganizowana przy udziale dr. Michała Skopa. Wygłoszono podczas niej 6 referatów: *Śląskie poezje Henryka Bereski* (Grażyna B. Szewczyk), *Henryk Bereska i Karl Dedecius. Podobieństwa i różnice w warsztacie translato logicznym* (Krzysztof A. Kuczyński; Uniwersytet Łódzki), „Dla mnie Polska była Zachodem” – powiązania Henryka

15 <http://ifg.us.edu.pl/dzialalnosc-naukowa/konferencje/> [18.04.2014].

Bereski z polskimi środowiskami literackimi i ich oddziaływanie na jego pracę kulturalną w NRD (Agata Paluszek; Berlin), „Wesele” St. Wyspiańskiego w przekładzie Henryka Bereski (Ewa Jurczyk; Uniwersytet Śląski), *Henryk Bereska jako popularyzator literatury polskiej w Niemczech na przykładzie utworów Tadeusza Różewicza* (Dariusz Makselon; Uniwersytet Śląski), *Spuścizna Henryka Bereski w Collegium Polonicum w Słubicach* (Błażej Kazimierczak; Słubice). Sesję zamknął pokaz filmu dokumentalnego o Henryku Beresce (reżyseria: Wojciech Sarnowicz, produkcja: Michał Smolorz). Wygłoszone referaty pomieszczono w tomie pod redakcją G. B. Szewczyk: *Henryk Bereska. Poeta, tłumacz, popularyzator literatury polskiej w Niemczech* (Katowice 2006)¹⁶.

Rocznicowy charakter miała również kolejna konferencja, upamiętniająca dzieło innego wielkiego Górnoszlązaka – Josepha von Eichendorffa. Odbyła się ona w 150. rocznicę śmierci romantycznego poety pod hasłem *Eichendorff neu lesen* w dniach 5–7 października 2007 roku w Górnoszląskim Centrum Kultury i Spotkań im. Eichendorffa w Łubowicach k. Raciborza. Jej współorganizatorami z ramienia Instytutu Filologii Germańskiej były dr Ewa Tobiasz oraz mgr Nina Nowara, a instytucją partnerską Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej w Gliwicach.

W miejscu urodzin poety nad aktualnym przesłaniem jego zróżnicowanych gatunkowo tekstów, problemami recepcji, (re)interpretacji oraz przekładu dyskutowało ponad 30 badaczy z Niemiec, Francji, Włoch, Stanów Zjednoczonych, Czech i Polski, w tym tacy wybitni znawcy przedmiotu jak prof. Wolfgang Nehring (Stany Zjednoczone), prof. Irmgard Scheitler (Würzburg) oraz prof. Hermann Korte (Siegen). Wśród gości znalazły się także takie osobistości jak hrabina Ingeborg von Pfeil, tłumacz poezji Eichendorffa, prof. dr hab. Andrzej Lam oraz niemiecka pisarka Tina Stroheker. W ostatnim dniu prelegenci oraz goście uczestniczyli w wycieczce *Śladami Eichendorffa*, na której trasie znalazły się Brzeźnica, Racibórz, Kravare (Czechy), Tworków

16 Więcej o publikacji oraz symposium pisze Krzysztof A. Kuczyński w: *Henryk Bereska. Poeta, tłumacz, popularyzator literatury polskiej w Niemczech*, red. Grażyna B. Szewczyk, Katowice 2006, s. 73; „Studia Niemcoznawcze” (red. Lech Kolago) 2007, t. 36, s. 685–687.

oraz Pogrzebień¹⁷. Referaty z konferencji opublikowane zostały w języku polskim i niemieckim¹⁸.

Pionierski charakter miała z kolei sesja poświęcona postaci pisarza i badacza literatury niemieckiej, Eberharda Hilschera, pierwsza tego typu inicjatywa w historii niemieckiej i polskiej germanistyki, upamiętniająca tego wciąż jeszcze mało znanego i niedocenianego twórcę. Dwudniowe sympozjum (4–5 kwietnia 2009) nt. *Eberhard Hilscher. Schriftsteller, Historiker und Literaturforscher*, za którego organizację odpowiadał mgr Krzysztof Kłosowicz, odbyło się w gościnnych murach Biblioteki Śląskiej. Jego współorganizatorami byli: Muzeum Regionalne w Świebodzinie oraz Europa Universität Viadrina in Frankfurt an der Oder. Na konferencji spotkali się wybitni znawcy twórczości Hilschera (prof. Grażyna B. Szewczyk, *Eberhard Hilscher als Lyriker*; prof. Wolfgang Beutin, *Eberhard Hilschers Romane als Beispiel avantgardistischer Kunst des 20. Jahrhunderts*; prof. Jürgen Thöming, *Musikalische Motive in Hilschers Prosa*), młodzi badacze oraz przyjaciele zmarłego w roku 2005 pisarza (Anna Stroka, Volker Oesterreich)¹⁹. Pokłosem sesji jest tom pod redakcją G. B. Szewczyk, *Eberhard Hilscher (1927–2005). Schriftsteller und Forscher der deutschen Literatur* (Świebodzin–Katowice 2010).

Kolejne wydarzenie w historii śląskiej germanistyki zgromadziło natomiast nie tylko międzynarodową, lecz także interdyscyplinarną obsadę. Wydarzenie to współorganizowali RWTH Aachen, Stowarzyszenie im. Wilhelma Szewczyka oraz Biblioteka

17 Więcej o konferencji w: Nina Nowara, Grażyna Mucharska, *Eichendorff neu lesen. Ein Bericht über die internationale wissenschaftliche Konferenz Eichendorff neu lesen (Eichendorff czytany dziś)*. 4–7.10.2007, „Zbliżenia interkulturowe. Polska. Niemcy. Europa – Pismo Wyższej Szkoły Studiów Międzynarodowych w Łodzi” 2007, nr 2, s. 170–174 oraz Grażyna Mucharska, Nina Nowara, *Germaniści o Josephie von Eichendorffie w sto pięćdziesiątą rocznicę śmierci*, „Przegląd Humanistyczny” 2008, nr 2, s. 160–162.

18 *Joseph von Eichendorff. Poeta niemieckiego romantyzmu z perspektywy Niemców i Polaków*, red. Grażyna B. Szewczyk, Renata Dampc-Jarosz, Wrocław 2009; *Eichendorff heute lesen*, red. Grażyna B. Szewczyk, Renata Dampc-Jarosz, Bielefeld 2009.

19 Szczegółowe sprawozdanie z konferencji opublikowane zostało w serwisie Kakanien revisited: <http://www.kakanien.ac.at/mat/NNowara1.pdf>.

Śląska²⁰. Podczas dwudniowej konferencji nt. *Der Zweite Weltkrieg in der deutschen und polnischen Literatur, im Film und in der Musik* (14–16 października 2010, Katowice), nad której przebiegiem czuwała dr Renata Dampc-Jarosz, spotkało się 35 badaczy z Polski i Niemiec, reprezentujących germanistykę, polonistykę, muzykologię i filmoznawstwo. Znaleźli się wśród nich cieszący się międzynarodową sławą naukowcy (prof. Wolfgang Emmerich, prof. Louis Ferdinand Helbig, prof. Hannelore Scholz) oraz badacze z Uniwersytetu Śląskiego, Wrocławia, Szczecina i Lublina. Wystąpienia, pogrupowane wokół takich zagadnień jak: wybuch wojny w literaturze, filmie i dokumencie, sprzeciw wobec wojny i strategię przeżycia, wojna w muzyce i filmie, holocaust i literatura łagrowa, wspomnienie i pamięć, miejsca pamięci oraz działania wojenne w tekstach literackich i dokumentalnych pozwoliły na konfrontację różnorodnych perspektyw badawczych (komparatystyka, feminologia, krytyka ideologii) oraz pozbawioną uprzedzeń wymianę zdań o tym trudnym i wciąż wzbudzającym kontrowersje temacie, jakim jest II wojna światowa w oczach Polaków i Niemców. Uczestnicy konferencji mogli ponadto wysłuchać odczytu niemieckiego pisarza Fritza Depperta, wziąć udział w koncercie Bielskiego Chóru Kameralnego oraz wycieczce po Gliwicach śladami Horsta Bienka. Referaty z konferencji ukazały się w tomie pod redakcją Jürgena Egyptiena, *Erinnerung in Text und Bild: Zur Darstellbarkeit von Krieg und Holocaust im literarischen und filmischen Schaffen in Deutschland und Polen* (Berlin 2012).

Kolejne sympozjum pozwoliło spotkać się wybitnemu gronu specjalistów z zakresu literatury, historii i kultury najmniejszego słowiańskiego narodu, jakim są Serbołużyczanie. Sesja *Łużyczanie między tradycją a wyzwaniem współczesności. Język – świadomość – kultura zorganizowana* została we współpracy z Instytutem

20 Więcej na temat konferencji: Renata Dampc-Jarosz, *Druga wojna światowa w literaturze niemieckiej i polskiej, w filmie i muzyce (Der Zweite Weltkrieg in der deutschen und polnischen literatur, im Film und in der Musik)*, Katowice, Biblioteka Śląska, 14–16 października 2010, „Studia Niemcoznawcze” (red. Lech Kolago) 2011, t. 48, s. 608–611; Nina Nowara, *Humanisten aus Polen und Deutschland im fachübergreifenden Diskurs über den Zweiten Weltkrieg: ein Tagungsbericht*, „Orbis Linguarum” 2011, t. 37, s. 411–414.

Filologii Słowiańskiej UŚ, Stowarzyszeniem im. Wilhelma Szewczyka, Deutsches Kultur- und Bildungszentrum „Haus Schlesien” oraz Biblioteką Śląską w Katowicach w dniach 12–13 maja 2011 roku. Wzięli w niej udział m.in. serbołużycki pisarz i publicysta Benedykt Dyrlich, prof. dr hab. Dietrich Scholze-Šořta, dyrektor Serbołużyckiego Instytutu w Budziszynie oraz prof. dr hab. Jadwiga Zieniukowa (Polska Akademia Nauk). Jak pisze odpowiedzialna za jej organizację mgr Monika Blidy (UŚ), konferencja

była nie tylko okazją do podsumowania dotychczasowych dokonań współczesnej sorabistyki i próbą przedstawienia dalszych obszarów badań, lecz niewątpliwie przyczyniła się także do pogłębienia refleksji nad wspólnym dziedzictwem historyczno-kulturowym Śląska i Łużyc oraz wskazała na nowe przestrzenie dialogu międzykulturowego²¹.

Pokłosiem konferencji jest tom pod redakcją G. B. Szewczyk, *Serbołużyczanie wobec tradycji i wyzwań współczesności. Język – Literatura – Kultura* (Katowice 2012).

Już w roku kolejnym Zakład Teorii Literatury i Komparatystyki Literackiej IFG, przy współpracy z Bertolt-Brecht-Archiv Berlin, Stowarzyszeniem im. Wilhelma Szewczyka oraz Biblioteką Śląską ponownie zdołał zorganizować kilkudniową konferencję (19–21 kwietnia 2012), upamiętniającą tym razem dzieło wybitnego niemieckiego dramaturga: *Theater – Drama – Gesellschaft. Die heutige Perzeption des Werkes von Bertolt Brecht*. Nad jej organizacją czuwał dr Zbigniew Feliszewski. Nad dziełem Brechta pochyliło się 35 referentów z Polski i Niemiec, a wśród nich cieszący się międzynarodową sławą eksperci (prof. dr Günther Heeg, prof. dr Florian Vaßen, prof. dr Andrzej Wirth, prof. dr Gerd Koch, prof. dr Klaus-Detlef Müller, dr Erdmut Wizisla), przedstawiciele IFG, młodzi badacze oraz reprezentanci ośrodków akademickich z Poznania, Rzeszowa, Łodzi i Lublina. Konferencję wyróżniała nie tylko mnogość wygłoszonych referatów, ale także

21 Monika Blidy, *Łużyczanie między tradycją a wyzwaniem współczesności. Język – Świadomość – Kultura*, w: *Pro Lusatia. Opolskie Studia Łużyckoznawcze*, t. 10, Opole 2011, s. 149–153, tutaj s. 153.

duża rozpiętość tematyczna oraz różnorodność metodologiczna. Podjęto się m.in. próby określenia roli eksperymentu w twórczości Brechta i jego następców, wyeksplikowania wzajemnych relacji między tradycją, transkulturowością i transnacionalnością, zwrócono uwagę na nowe płaszczyzny odczytań jego dzieła w świetle teorii konsumpcji oraz feministycznych, a także na problemy recepcji, przekładu i transferu kulturowego²². Ukoronowaniem tego ważnego wydarzenia był recital artystki Anne Haentjens w Teatrze Śląskim, która zaprezentowała oryginalną interpretację pieśni i songów Brechta. Polskojęzyczny tom pokonferencyjny znajduje się w przygotowaniu.

Tradycję spotkań poświęconych wybitnym twórcom przestrzeni kulturowej Śląska odnawia zorganizowana przez Zakład Teorii Literatury i Komparatystyki Literackiej IFG jednodniowa sesja, która odbyła się 29 listopada 2012 roku w Bibliotece Śląskiej. Jej celem było ponowne przypomnienie postaci Gerharta Hauptmanna, zbiegające się ze 150. rocznicą jego urodzin oraz 100. rocznicą przyznania mu literackiej Nagrody Nobla. W zamyśle organizatorów sesja, nad której przebiegiem czuwała z ramienia IFG dr Nina Nowara-Matusik, miała spopularyzować twórczość śląskiego noblisty wśród studentów i młodych badaczy oraz wskazać na nowe możliwości odczytań jego ponadczasowych utworów²³. Wygłoszono w sumie 11 referatów, w których dzieła dramatyczne i epickie autora *Tkaczy* odczytywano poprzez pryzmat teorii kultury (prof. dr Eva-Maria Siegel, Kolonia; dr Zbigniew Feliszewski), z perspektywy transkulturowej (prof. G. B. Szewczyk), feministycznej (prof. dr hab. Mirosława Czarnecka), religioznawczej (dr hab. Renata Dampc-Jarosz) oraz filmoznawczej (dr Marek Kryś). Omówiono również związki pomiędzy literaturą a malarstwem (prof. dr Krzysztof A. Kuczyński) oraz sztukami plastycznymi (dr Jolanta Szafarz), problem tragicznego rozdarcia artysty

22 Wyczerpujące sprawozdanie z konferencji: Grażyna B. Szewczyk, *Bertolt Brecht dziś*, „Śląsk” R. 18, nr 8 (2012), sierpień 2012 oraz Nina Nowara, „*Theater – Drama – Gesellschaft. Die heutige Perzeption des Werkes von Bertolt Brecht*”. *Internationale Tagung*, Katowice, 19–21 kwietnia 2012, w: *Convivium. Germanistisches Jahrbuch Polen*, 2013, s. 385–388.

23 Nina Nowara, *Gerhart Hauptmanns Werk zum 150. Geburtstag. Tagungsbericht*, „*Studia Niemcoznawcze*” (red. Lech Kolago) 2013, t. 51, s. 662–663.

(dr Grażyna Krupińska) oraz zwrócono uwagę na wybrane aspekty recepcji jego utworów (dr Michał Skop, dr Nina Nowara-Matusik). Sesja zakończyła się inscenizacją fragmentów dramatów G. Hauptmanna w interpretacji studentów IFG (*Die Stimmen der Frauen im Drama von Gerhart Hauptmann*). Referaty z sesji opublikowane zostały w *Carl und Gerhart Hauptmann-Jahrbuch*²⁴.

Ostatnia z konferencji zorganizowanych przez kierowany przez prof. Szewczyk Zakład Teorii Literatury i Komparatystyki Literackiej – *Die Romantik und das romantische Erbe. Aufbrüche, Abbrüche und Ausbrüche* – odbyła się w dniach 17–18 października 2013 w Łubowicach koło Raciborza, a jej współorganizatorami byli Instytut Filologii Germańskiej Uniwersytetu Opolskiego (dr Gabriela Jelitto-Piechulik) oraz Górnośląskie Centrum Kultury i Spotkań im. Eichendorffa w Łubowicach. Zamiarem organizatorów było przypomnienie i dowartościowanie romantyzmu jako prądu literackiego, kulturowego i umysłowego, obejmującego swoim zasięgiem wszystkie sfery życia oraz podjęcie refleksji nad jego recepcją w literaturze i społeczeństwie²⁵. Aspekty te poruszyli w swoich wystąpieniach badacze z Polski, Niemiec, Czech oraz Danii, w tym tacy wybitni znawcy przedmiotu, jak prof. dr hab. Hannelore Scholz-Lübbering, prof. zw. dr hab. Grażyna B. Szewczyk oraz dr hab. Renata Dampc-Jarosz. Odnieśli się oni w swoich wystąpieniach do twórczości J. von Eichendorffa (prof. Eugeniusz Klin, Zielona Góra; prof. zw. dr hab. Robert Małecki, Warszawa; dr Eva Maria Hrdinova, Ostrava; prof. zw. dr hab. Joanna Rostropowicz, Opole; dr Antonie Magen, Monachium; inż. Ernst Kiehl, Quedlinburg) oraz mniej znanych pisarzy, takich jak Friedrich August von Heyden (prof. dr hab. Andrea Rudolph, Opole) oraz Jens Baggesens (dr Ana-Stanca Tabarasi-Hoffmann). Ponadto przedmiotem naukowych dociekań były powiązania pomiędzy romantyzmem polskim i niemieckim (prof. G. B. Szewczyk), koncepcja mediów w romantycznym rzeźbiarstwie (dr Christian

24 *Carl und Gerhart Hauptmann-Jahrbuch, Band VII*, red. Grażyna B. Szewczyk, Włocławek 2013.

25 Por. Gabriela Jelitto-Piechulik, *Die Romantik und das romantische Erbe. Aufbrüche, Abbrüche und Ausbrüche. Internationale Konferenz aus Anlass des 225. Geburtstages von Joseph Freiherrn von Eichendorff* (Łubowice, 17–18.10.2013), „Rocznik Łubowicki” 2013, s. 193–198, tutaj s. 193.

Scholl, Göttingen), ambiwalentne relacje między romantyzmem a religią (prof. Marcin Worbs, Opole), rola i pisarstwo kobiet (Brigitte Roßbeck, Ilffendorf, dr hab. Renata Dampc-Jarosz, prof. Hannelore Scholz-Lübbering) oraz problemy oddziaływania i recepcji romantycznych koncepcji na przykładzie wybranych twórców XIX i XX wieku (dr Michał Skop, dr Nina Nowara-Matusik, dr Gabriela Jelitto-Piechulik, dr Daniela Ploch).

Opisane wyżej konferencje o międzynarodowym i lokalnym zasięgu stanowią ważny miernik potencjału naukowego Instytutu Filologii Germańskiej UŚ: wprowadzają bowiem badania śląskich germanistów do międzynarodowego dyskursu, otwierają przestrzeń dla wymiany myśli między ekspertami a młodymi badaczami oraz umożliwiają aktualizację stanu wiedzy, potwierdzając tym samym znaczący i nierzadko nowatorski wkład Instytutu Filologii Germańskiej w rozwój polskiej nauki.